

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

2 Formula meditandi in Verba.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

FORMVLA MEDITANDI IN
verba.

C A P. II.

PRO huius Meditationis materia accipi
prima verba Domini nostri ex septem
in cruce dictis, & sunt illa apud B. Lucam.
Luc. 23. *PATER ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt.*
Sed antequam incipiam, de duobus es mo-
nendus. Primum est, quod in verbis, præter
eorum significationem propriam vel meta-
phoricam possit, imò debeat indagari eo-
rum veritas, quæ tunc est, cum omnino re-
spondent rei significatæ. Alterum est, cum
voces & verba, teste Aristotele, sint signa,
quibus exprimimus internum animi con-
ceptum & affectum, conuenit meditatio scru-
tari, quænam illum maximè exprimant.

Præmissis itaque tribus primis Prepara-
tionibus, sicut in præcedenti Meditatione
(quæ semper in omni Meditatione eodem
modo sunt) percurres historiam breuiter
in hunc modum. *ORAT Dominus pro suis
crucifixoribus.* Deinde subiice petitionem
hac forma. Da mihi rogo Domine IESU
Christe gratiam delibandi dulcedinem,
quam absconditam seruas in dilectione ini-
mico-

N micorum, vt ego quoq; ad illos diligendos inflammari queam. Deinde pro compositione loci dicit. Ante oculos mihi obiicio totam planitiem vertici montis Caluariæ circum circa subiectam, plebæis spectantibus confertam, & ante illos in modum circuli vniuersam militū turbam, ac in medio erectam crucem sanctam.

Ac primo perpendo vocem PATER, quæ appellatiua est, & optime conuenit in Patrem æternum, quia teste Apostolo, *ex illo omnis paternitas est in cælo & in terra.* Et *Eph. 1.* progrediendo longius, dicit. Credo saluatorem ab hac voce inchoasse orationem, vt commoueret (loquendo nostro modo) viscera amoris erga se, vt postulata impetraret. Ordinariè enim nihil negari solet ei qui amatur.

Quo pacto, Memoria dicit Recordor eū, cum morti proximus animā suam commēdaret Patri æterno, eadem voce inchoasse sermonem. PATER *in manus tuas commendo Spiritum meū.* Quas duas petitiones inter se conferēs Intellectus, ait, Cum idē sit vtriusq; orationis initium, verisimile est æquali desiderio, vt exaudirentur, factas. Et longius progressus, subiicit. Itaq; apparet amabilē IESVM tanto teneri desiderio salutis inimicorum,

corum, quanto tenetur propriæ, ac proinde sicut indubitatum est, quemque ex animo desiderare obtinere, quod postulat pro se, sic certò mihi persuadeo Christum ex animo petiuisse, vt crucifixorib. suis noxa condonaretur.

Hæc doctrina voluntas persuasa, varios in se affectus concitat, vt tristitiæ, & verecundiæ, atq; etiam amoris & desiderii, dicens. Vehementer affligor, & pudore suffundor, me hominem non modo professione Christianum, sed etiam Ecclesiasticum, vel religiosum; tam ægrè adduci posse, vt minimas etiã offensas, licet crebro ab aliis, & instanter rogatus, syncerè condonem. Ac deinceps subiungit. In posterum certe, si casus huiusmodi inciderit, licet grauissima afficiar iniuria, firmiter apud animum meum statuo, me non solum adiuuante amabilis IESV gratia spontè lapsum condonaturum inimico; verum etiam laboraturum, vt immunis sit à pœna, si quam apud magistratum incurrisset; atq; etiam Dominum Deum oraturum vt liberetur à culpa. Atque hætenus vidisti, qui actus fuerint srium animæ potentiarum circa primum verbum. Transimus nunc ad secundum.

DIMITTE, inquit Intellectus. Hæc vox prima-

primario suo significato denotat, liberum
 & solutum amandare, Vbi Memoria in con-
 firmationem adducit illud ex Genesi. **NOE**
dimisit coruum ex arca, qui egrediebatur, & Gen. 8.
non reuertebatur. In quæ verba sic discurret
 Intellectus Quoniam Noe dimittendo ex
 arca coruum, nullo funiculo in pede astri-
 ctum emisit, sed liberum & solutum, euenit,
 vt egressus fuerit, & non reuersus ad Noe.
 Inde colligo, Christum Dominum hac pe-
 titione à Patre cœlesti petuisse remissionē
 peccatorum, omnino liberam ab omni cul-
 pa & pœna Aduerto, addit Intellectus, &
 vocem **DIMITTERE** iuxta significatum pri-
 marium supponere, illum qui dimissus est,
 & solutus, ante fuisse ligatum, & conclu-
 sum, sicut fuerat coruus in arca In secunda-
 rio vero, quod est, condonare, vel ignosce-
 re, etiam supponi, quod offendens fuerit li-
 gatus, & reus pœnæ. Et hic Intellectus in-
 stituit Colloquium ad Christum, hac for-
 ma. **DOMINE**, mihi videtur, te in petitione
 tuâ sic voluisse loqui **PATER** æternæ video
 istos meos crucifixores quasi fune sceleris,
 quo meum sitiunt interitum, irretitos, ac-
 retro tuæ vindictiue iustitiæ carceri in-
 clusos, atque idcirco supplex rogo Pater, vt
 tuæ misericordiæ cultello funem hunc re-
 scindas,

scindas, eosq; sic solutos & liberos dimittas, vt nunquam ob lapsus suos in manus diuinæ iustitiæ tuæ incidant, ac in posterum ab æternæ damnationis suppliciis in carcere inferni luendis immunes existant. Ac progrediendo longius, animaduerte Saluatorem, dum ait, DIMITTE, postulare condonationem perfectam. Nam cum varia opprobria ab inimicis suis sustinuerit, vt flagella; coronationem, colaphos, crucifixionem, non tamen dicit PATER dimitte talem, vel talem iniuriam mihi illatam, sed indeterminate loquitur, quasi omnes cupiat condonari. Quæ amplitudo veniæ, quo rectius intelligatur, notandum est duo esse genera condonandi. Vnum est lætorum. alterum est Iudicum. primi exemplum sit hoc. Quidam interfecit alterius filium. Supplex petit à patre delictum sibi condonari. Pater condonat quidem, sed apposita conditione, vt vel exculet in alieno solo, vel certe vt non compareat in propria patria, siue semper, siue ad certos annos. Secundi exemplum sit huiusmodi Iudices in carcerato indulgent, vt ex secreto carcere migret in publicum, vel vt non exeat propria domo, vel si liceat exire, saltem non exeat è ciuitate. vel denique liberat, cum

exce-

exceptione *de supervenientib. novis indicis* ut vocant hoc est, ut liceat causam totam à capite contra reum repetere, si novis indicis manifestetur eius noxa. Collato itaque utroque genere condonationum, cum illa, quam postulat Christus, video magnum, inquit Intellectus, inter eas discrimen.

Hic Memoria proponit varietatem lectionis, dicēs. Memini B Augustinū, aliosq; Patres, loco vocis *DIMITTE*, legere *IGNOSCA*. De quo verbo, Intellectus Compositū est, inquit, ex *IN*, quod significat *NON*, & voce *NO SC E*. primarium ergo significatum est, *non cognoscere*. Secundarium, *condonare*. Vnde sequitur sermonem hic esse de condonatione tam perfecta, ut offendens equè reddatur securus, ac si offensus nesciat se ab eo iniuria affectum. Ut autem accuratius intelligatur hoc condonationis genus, intellectus varios excogitat securitatis modos, quos reus, qui aliquem graviter læsisset, posset desiderare, & in hunc modum exorditur. Si nobilis iniuria affecisset plebeium, hic verò ab aliis rogatus promississet se non ulturum iniuriam, non esset tamen nobilis ille valde securus, quia plebei facile pactam fidem violant. Itaque
neces.

necesse esset, talem promittere cum discrimine suarum fortunarum, si pactis non steterit; quia licet fere soleant esse exiguae, tamen magni eas faciunt, & iacturam earum facere valde pertimescunt. Verum quia & inter rusticanos homines reperiuntur, qui nihil illas pendant, non posset ille omni metu vacare: quo vacaret, si rixa fuisset cum homine nobili; pluris enim illi verbum vnum faciunt, quam fortunas suas, & maxime si interposito iureiurando, ut fieri solet in pacis foederibus, securitatem promiserint. Verum enimvero nec sic videtur usquequaque tuta securitas: nam aliquando accidit, & nobiles vehementia perturbationis in transversum actos datam verbis fidem violasse. Iam quoniam conscientiae aculeus, & peccandi vel offendendi **D**ei scrupulus natura sua plus hominem constringere solet, quam verba sola, forte securiorem futurum se putabit, si non iam plebeium, aut nobilem, sed religiosum offenderit, tantaque pietate praestantem, qui non solum noxam reo condonasset, sed etiam pro maleficio gratias egisset, ac proinde nec dubitare posset, illum nunquam iniuriam vindicaturum: & tamen nec hic quidem plena apparet immunitas;

potest

potest enim rimere, ne ille aliquando, Iudæ
 proditoris instar, in reprobum sensum a-
 cius cum vocatione sancta omnem pieta-
 tem abiiciat, & antiquas iniurias vlcisci ve-
 lit. Quocirca intellectus regrediens ad in-
 stitutum suum, dicit, nunquam perfectam
 esse securitatem post offensam, nisi quando
 persona læsa se læsam ignorat. Et talem ini-
 micis suis postulat Christus concedi. Ac mi-
 hi quidem videtur non secus id peractum,
 quam si aliquis ex illis crucifixoribus ad æ-
 terni Patris pedes procidens supplex rogaf-
 set. Domine, humiliter rogo, vt mihi con-
 dones iniuriam, qua te, crucifigendo tuum
 sanctissimum filium, affeci. Respondisset ve-
 rò Christus. Non intelligo, quid dicas. Non
 sum à quoquam mortalium iniuria affe-
 ctus. Forte alius erit quem læseris: eum que-
 re, & vade in pace. Certum autem est, hunc
 perfectè securum discedere, tum quia nouit
 Deum non posse mentiri, secundum illud
 Nume. 14. *Non est DEVS quasi homo, vt men-
 tiatur.* tum quia sententiam nõ mutat. Ma-
 lach. 3. *Ego DEVS & non mutor.*

Animaduerto præterea, ait Intellectus,
 vtrumque Verbum esse ACTI VVM, & video
 verissimum esse, quod canit Ecclesia. DEVS,
cui proprium est misereri semper, & parcere.

S

De. m. l. e.

Deinde colligo Christum, qua homo fuit, velut causam moralem per viam impetrationis, salutis nostrae fuisse, vt testatur Apostolus in epist. ad Hebraeos, dicens. *Exauditus est pro sua reuerentia.* Quamquam in Evangeliiis saepe demonstrauit se & causam fuisse efficientē, vt quando dixit ad Magdalenam. *Remittuntur tibi peccata tua.*

H. br. 5.
Luc. 7.

Longius deinde procedens dicit. Obseruo eadem verba Imperandi modo expressa, vt intelligeremus, quam ardenti aestuaret desiderio gratiam dictam obtinendi. Videtur enim mihi in hanc formam voluisse loqui. Pater tanto ardeo desiderio consequendi quod postulo, vt cogar vti modo Imperatiuo. Quem ardorem non expressisset, si vsus fuisset OPTATIVO, dicendo verbi causa *Gratissimū mihi faceres, si precibus meis annueres. Vellem te illis ignoscere. Opto, vt condones.*

DE NI QVE inquit, noto dicta verba esse tēporis praesentis, eundemq; ardorem non obscure prodere, ac si dixisset. Pater aeternae, ignosce illis iam iam, nec veniam differin eorum obitum, ideo enim non vtor verbo FUTURO. Hoc, inquam, momento condonat illis, quo mortem pro illis oppeto, vt tanto tranquilliori animo expirem. Et MEMORIA

MORIA dicit. Recordor B. Lucam, dum agit
de hac oratione, interponere tēpus imper- Luc. 23.
fectum. *IESVS autem dicebat. Pater dimitte*
illu, &c. Vnde colligo, eum sapius hanc o-
rationem iterasse; id enim imperfecti tem-
poris natura insinuat, & confirmat ardens
Christi desiderium de impetratione.

Post quas considerat. ones omnes subii-
cit VOLUNTAS: Ego experior in me inimico-
rum dilectionem tantum sumpsisse incre-
mentum, ut vehementer exoptem, si sine of-
fensione DEI, ac detrimento proximi fieri
posset, iniuriis affici & contumeliis, quo ali-
quo modo conformare me possem cū Duce
& Capitano meo dulci IESV, ad excipiendas
& condonandas iniurias parato.

TRANSIT hinc Intellectus ad vocem
sequentem, ILLIS, dicens. Primum con-
sidero esse pronomen demonstratiuum ter-
tiæ personæ, & colligo denotare *vniversa-*
litatem, quam non denotant voces primæ
& secundæ personæ: hæ enim paucas tantū
quasdam personas designant. Vnde hunc dil-
cursum facio. Varia genera personarū præ-
sto fuerunt in crucifixione IESV, & tamē Do-
minus in exoranda venia nullam facit exce-
ptionem, sed generatim dicit *Dimitte ILLIS*
quod est pronomen indefinitum neq; dicit.

Dimitte gentilibus, & non Iudæis, dimitte plebi, & non nobilibus.

Memoria ait. In mentem venit hoc loco oratio, quam S. Stephanus pro suis lapidatoribus habuit, teste B. Luca in Actis. *Domine ne statuas illis hec peccatum.* Et Intellectus vtramque inter se conferens, dicit, vocem ILLIS ambabus esse communem, indeque colligi S. Stephanum ex optimis Christi discipulis fuisse, qui lectionem magistri exactè repetiuerit. Tantum illud noto intercedere discrimen, quod Christus absolute petiuerit quoduis peccatum condonari, Stephanus verò ad speciale peccatum respexerit, dicens. **HOC PECCATVM.**

TANDEM Intellectus & reliqua verba sumit expendenda. *QVIA nesciunt, quid faciunt.* Et discurrit in hunc modum. Video hoc esse adiectum, vel vt causam motiuam, qua Patri cœlesti persuaderet esse ignoscendum. Secundo considero, merito hanc causam allatam: quia gratiam postulare, nullamque postulati rationem dare, est hominum imprudentium, vel eorum certè, quibus cura non est obrinendi, quod petunt, ac ideo ad primam repulsam retrocedunt. Verum, qui alterius voto serio cupit facere satis, non modo causam profert suæ
peti-

petitionis, sed etiam conatur optimam, efficacissimamque proferre; ut erat hæc de IGNORANTIA, quam attulit amabilis IESVS. Etenim peccatū hoc venia dignius est, quominus est culpæ affine minus aut affine est, quominus est voluntarium. Accedit quod culpā minuunt plurimum animi perturbationes, ac in primis timor, in constantem virum cadens, id est, tantus qui etiam virum animo fortem in ruinam impellere possit. Cuiusmodi timor primo nasci potest ex imminente periculo vitæ; quo percussus Apostolus Petrus negavit Christum. Secundo, ex metu amittendæ gratiæ virorum Principum; quo metu turbatus est Pilatus, cum Iudæi clamarent. *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnium enim, qui se regem faciunt, contradiscit Cæsari.* nam B. Ioannes subiungit. *Pilatus ergo cum audisset hunc sermonem, magis TIMUIT.* Tertio, ex periculo amittendæ famæ & bonæ existimationis apud homines: sicut accidit Iudæis ut persequerentur Christum, ut testatur Salomon Sapientiæ 2. c. his verbis. *Tanquam nugaces estimati sumus ab illo, & abstinet se à suis nostris, tanquam ab immunditibus, &c. Venite morte turpissima condemnemus eum.* Quarto ex periculo fortunarum, si illæ per exiguæ

S ; & ad

Ioan. 19.

sint, & ad vitam tolerandam necessariz.

Longius vero progrediens Intellectus, ait. Minuit quoque voluntarium ignorantia, quia fieri non potest, vt quis dicatur voluntariè facere, quod facere nescit. His duobus fundamentis positis, intellectus dicit. Inter eas personas, quæ interfuerunt crucifixioni Christi, alii ad tantum patrandum scelus inducti fuerunt metu, alii aliis de causis. Itaq; potuisset Dominus illos excusare per metum, sed non fecit, sed potius meminit ignorantiz: etiam si enim aliquando passiones multum extenuent rationem voluntarii, tamen sapius id facit ignorantia, & ideo Dominus hanc potius, quam illas pro eorum excusatione præterdit.

SED dubitatio hic quædam oritur, subtilior credo, quam vtilior. An verè Iudæi cognouerint Christum esse filium Dei, nec ne? quam data opera prætermittit ob monita superius data.

VOLUNTAS deniq; superioribus discursibus amplius commota, dicit. Iterum firmiter apud animum meum statuo, me deinceps, auxiliante diuina gratia non solùm promptè iniuriam mihi illatam condonaturum, sed etiam autorem illius pro dilecto amico habiturum, & hoc nomine complexurum,
sicut

sicut amabilis IESVS Iudam complexus est, dicens AMICE, *ad quid venisti?* Conabor etiam cum beneficiis mihi deuincire, ac instar famuli inferuire, sicut Christus seruiuit Iudæ lauando ei pedes, & pretiosissimum suum corpus illi porrigendo, cum tamen sciret se ab eo prodendum, & vendendum.

FACIO finem huic Meditationi, adiuncta monitione, vt ne mireris voluntatem toties idem propositum ignoscendi inimicis renouasse. Id n. duabus ex causis factum est. Prior est, quia iste inimici amor, est quasi substantia & medulla totius meditationis. Posterior, quia quo crebrius bonum propositum in voluntate confirmatur, hoc magis illam penetrat, & firmiter ei inhæret, haud secus quam clauus ferreus sæpius malleo impactus, & plus asserem penetrat, & tenacius inhæret. Itaq; si in aliis meditationibus tibi idem accidat, poteris eundem modum tenere. Finemq; facias cum huiusmodi Colloquio.

DOMINE, recordor te per sanctum tuum seruum Iob nos commonefecisse, inter vitia, quæ nostræ naturæ ex peccato originali acciderunt, non minimum esse, quod ac ad breue quidem momentum in bono

aliquo proposito persistamus. *Homo, inquit, natus de muliere, breui & uens tempore, &c. Ac postea subiicit. Nunquam in eodem statu permanet. Atque ideo opem tuam imploro, & dico cum regio propheta. Confirma hoc Deus, quod operatus es in me.*

PATER NOSTER.

AVE MARIA.

EXEMPLVM MEDITATIONIS
in actiones.

CAP. III.

RO huius Meditationis argumento sumpsi sacram IESU Christi Coronationem, de qua Euangelistę sic scribunt. *TUNC milites Pręsidis suscipientes Iesum in pratorium, duxerunt eum in atrium pratorij, & congregauerunt ad eum vniuersam cohortem: & exuentes eum chlamydem coccineam circumdederunt ei: & plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius, & arundinem in dextera eius: & Veniebant*

ad